



Stiftelsen för rättsinformation

Cecilia Magnusson Sjöberg  
2005-11-22

## Rättsinformation – för vem?

### Inledning

Varmt välkomna till denna konferensdag på temat:

”Rättsinformation – för vem?”!

Avstampen för konferensen kan sammanfattas i en beskrivning av *informations-  
teknikens utveckling som exponentiell* vilket möjliggör:

produktion, förädling, distribution och nyttjanden av rättsinformation utöver vad som vanligtvis brukar förknippas med rättslig informationsförsörjning i Sverige.

IT:s potential är dock inte detsamma som *reella förhållanden*, och det är något som vi med olika utgångspunkter och skilda perspektiv kommer att belysa under dagen.

*Programmet* inrymmer nämligen allt i från advokatens syn på rättsinformation till organisationsfrågor som rör ansvarsfördelning mellan olika aktörer med tanke på bl.a. utvecklingen av den elektroniska nätverksförvaltningen.

Konferensen är *arrangerad* av:

- Stiftelsen för rättsinformation
- Svenska Föreningen för ADB och Juridik och
- Institutet för rättsinformatik vid Stockholms universitet

Själv heter jag *Cecilia Magnusson Sjöberg* och är nytillträdd ordförande för Stiftelsen för rättsinformation, tillika professor i rättsinformatik vid Stockholms universitet.

*Dagen är organiserad* så att fm. kommer att bestå av föredrag med en kvarts paus och sedan bryter vi för lunch kl. 12.00 fram till 13.30. Då går det bra att antingen nyttja lunchrestaurangen här i Rosenbad eller kringliggande matställen utanför.

Eftermiddagen är vikt åt en panel modererad av professor Peter Seipel med såväl kortare förberedda inlägg som diskussion med utrymme även för auditoriet att ställa frågor och kommentera.

”Rättsinformation – för vem?” är alltså *dagens rubrik* och låt mig som en uppstart inför vad som komma skall lyfta fram några aspekter på

- dels rättsinformationen som sådan
- dels nyttjare av densamma.

### **Rättsinformation...**

Med rättsinformation förstår vi traditionellt dokument som hör till den sk. *lags-  
tiftningsscirkeln*, alltså kommittédirektiv, statliga utredningar, regeringens propo-

sitioner, utskottsbetänkanden och författningstexter, m.m. Hit hör givetvis också rättspraxis i form av domstolsavgöranden och vissa myndighetsbeslut.

Vi kan samtidigt konstatera att *rättslivets informationsinfrastrukturer* förändras. Juridikens internationalisering och då inte minst vårt medlemskap i EU föranleder t.ex. rättsutredningar som omfattar dokument som för inte alls särskilt länge sedan knappast tillhörde den materia som juristen vanligtvis hade att beakta.

Till bilden av en alltmer *utvidgad juridisk informationsdomän* hör även framväxten av e-förvaltningen som kommer till uttryck bl.a. genom myndigheters vägledning via webben

Låt mig få illustrera denna utveckling med en notis hämtad från *Computer Sweden* publicerad för ett par veckor sedan:

Rubriken var ”PTS otydlig(t) om fildelning”

”Trots att fildelning av upphovsrättsligt skyddat material totalförbjöds den 1 juli finns ingen information om det på Post och Telestyrelsens, PTS, hemsida. Under avsnittet om riskerna med att dela ut filer varnas för möjligheten att drabbas av virus. Att det skulle vara olagligt nämns mycket kortfattat. Inget sägs om att nedladdaren dessutom riskerar fängelse eller böter. Däremot står att användaren bör vara uppmärksam mot upphovsrätsfrågorna.

- Vi kan inte tolka lagen. Däremot överväger vi att lägga till en länk till en annan sida med information,” säger informationschef/en/ på PTS.”

Visst kan det tyckas lovvärt att genom hypertextlänkar guida användare vidare till olika informationsskällor, liksom att lägga ut svar till FAQ:er i samband med en lagändring. Samtidigt finns det en *komplexitet* förknippad med (vad som skulle kunna benämnas) förädlad rättsinformation och juridiska informationstjänster bortom tillgängliggörande av det offentliga trycket: (vilket också *PTS informationschef* ger uttryck för)

– När övergår t.ex. länkning och FAQ-applikationer till att utgöra *rådgivning avseende rättsläget* som i förlängningen kan leda till skadeståndsansvar för staten om tolkningen – för det är ju faktiskt vad det är – skulle visa sig vara felaktig?

Självklart går det inte att ge ett enkelt svar på en fråga av det här slaget som närmast *återspeglar såväl problem och möjligheter* förknippade med digitalisering av rättsinformation rent generell. Helt klart är i varje fall att utrymmet för förädling hänger samman med vem som är *avsändare respektive mottagare* av rättsinformationen.

**...för vem?**

*Befintliga juridiska informationsprodukter och tjänster* har företrädesvis vuxit fram med sike på jurister i olika yrkesroller liksom andra som i sin profession använder rättsinformation.

Inte minst det *tekniksprång* som kan sägas vara förknippat med internet och webben har drastiskt förändrat förutsättningarna för den rättsliga informations-

marknaden där vi nu ser en helt annan flora av informationsförmedlare än vad som var fallet bara för ett och ett halvt decennium sedan.

Vi får en situation där de traditionella ”*expertanvändarna*” inte längre dominerar lika självklart *användarkollektivet* utan vi har i allt större utsträckning anledning att reflektera kring vilka behov av rättsinformation som bl.a. *e-förvaltningens kunder* har.

Ytterligare en aspekt vad gäller användare, är att *den uppväxande generationen* är skolad – bokstavligen – i att ”forska” efter samhällsinformation (inkluderande rättsinformation) i digitala källor. Utbildning i källkritik och informationssäkerhet tillhör dock inte lika självklart vardagen som Google och MSN.

Vi kan alltså konstatera en helt annan *bredd bland användarna* men där kriterierna för specialist, generalist, expert respektive lekman inte alltid är så uppenbara.

**Så...**

Även om *dagens frågeställningar* i sig är välkända och dessutom har varit uppe till diskussion tidigare råder det ingen tvekan om att de förtjänar särskild uppmärksamhet i det *skede av informationssamhället* som vi befinner oss i nu hösten 2005.

Inspirerad av ett *samtal vi förde på juridicum* för ett par dagar sedan om hur begrepp styr våra tankebanor liksom metaforer kan man fundera kring om vi står inför ett skifte från rättskällor ur vilka juristspecialister öser kunskap om gällande rätt till *rättsservrar i medborgarnas tjänst*.

[Till startsidan](#)